

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU CLASA A X-A
– CICLUL INFERIOR AL LICEULUI –

ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR MUZICAL
[CURRICULUM DIFERENȚIAT]

Filiera vocațională
Profil artistic
Specializarea Muzică, secția folclorică

Aprobat prin ordin al ministrului
Nr. 3007 / 04.01.2005

NOTA DE FUNDAMENTARE

privind elaborarea programelor școlare pentru clasele a IX-a și a X-a

Programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a, documente reglatoare componente ale curriculumului național au fost elaborate în conformitate cu:

- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;
- nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar: apartenența claselor a IX-a și a X-a deopotrivă la învățământul obligatoriu și la cel liceal;
- valorificarea experienței pozitive privind proiectarea curriculumului pentru învățământul liceal pornind de la competențe ca achiziții finale al învățării, prin care se asigură accentuarea dimensiunii acționale în formarea elevilor.
- rolul și statutul disciplinelor școlare, stabilite în planurile cadru de învățământ aprobate prin ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723/ 23.12.2003.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrale în competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare pentru clasele a IX-a – a X-a au următoarea structură:

- **Notă de fundamentare**, elaborată în scopul prezentării relației dintre programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a și documentele de politică educațională și curriculară pe care acestea se fundamentează;
- **Notă de prezentare**, în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- **Competențe generale**, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/ sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- **Valori și atitudini**, finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal;
- **Competențe specifice - conținuturi**, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;
- **Sugestii metodologice**, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

NOTĂ DE PREZENTARE

Noul curriculum promovează o nouă abordare a studierii muzicii, care are scopul de a crea elevilor condiții pentru descoperirea și valorificarea propriilor disponibilități intelectuale și afective. În această orientare se înscrie și *Folclorul muzical*, ca disciplină teoretică de specialitate.

Finalitățile pe care se axează noul curriculum se pot formula astfel:

- investigarea, explicarea și interpretarea fenomenului muzical folcloric, utilizând concepte specifice;
- asimilarea unui repertoriu reprezentativ pentru genurile studiate;
- realizarea și valorificarea corelațiilor dintre folclorul muzical, cel literar, dramatic, coregrafic, artă decorativă;
- manifestarea unei atitudini pozitive și responsabile față de tradițiile și creațiile folclorice.

În contextul unor cerințe profesionale sporite, structura și conținutul actual al programei, permite de fapt o abordare flexibilă și implicit o mare libertate profesorului în selectarea demersului didactic, a căilor, metodelor și mijloacelor utilizate.

Prezenta programă este valabilă și pentru școlile cu predare în limbile minorităților naționale. În cadrul lecțiilor se poate valorifica repertoriu ilustrativ pentru specificul etnic.

COMPETENȚE GENERALE

1. Investigarea fenomenului muzical folcloric
2. Exprimarea prin și despre folclorul muzical

VALORI ȘI ATITUDINI

- Conștientizarea contribuției muzicii la constituirea fondului cultural comun al societății
- Atitudinea reflexivă asupra valorii muzicii în viața individului și a societății
- Gândirea autonomă și critică dobândită prin receptarea și interpretarea creațiilor muzicale
- Semnificarea lumii prin arta muzicală
- Disponibilitatea de a transfera valori estetice în viața socială, alternativă la manifestările de tip kitch

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. *Investigarea fenomenului muzical folcloric.*

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Descifrarea unor cântece populare din genuri diferite, descoperind elemente de limbaj specifice, comparabile ce cele însușite la teoria muzicii	<ul style="list-style-type: none"> • Elemente de limbaj specifice cântecului popular: rima, versul constituit din repetarea aceluiași picior metrico-ritmic; ritmuri simple distributive sau giusto-silabice; melodia vocală monodică, silabică sau nu • Vocabular arhaic desprins din textele cântecelor
1.2. Recunoașterea în audiție a unor cântece descifrate sau de același tip cu cele descifrate după auz	
1.3. Diferențierea conștientă a unor elemente specifice limbajului muzical folcloric	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Versul popular cântat <ul style="list-style-type: none"> - piciorul <i>piric</i>, accentele metrice - tipuri de vers (tripodictetrapodic; catalectic-acatalectic) - rima: masculină-feminină, împerecheată, monorima, pseudostrofa - elemente care apar în timpul cântării (completare de silabe, eliziune de silabe, refrenul) - versificația copiilor - ritmul: <ul style="list-style-type: none"> - sisteme ritmice: liber, giusto-silabic, aksak, distributiv - melodia <ul style="list-style-type: none"> - caracteristici generale vocale, monodice, silabice-melismatice, recitativ-arie - sisteme sonore: oligocordia, pentatonă, modurile diatonice
1.4. Recunoașterea în audiție a unor cântece reprezentative pentru elementele de limbaj însușite, evidențiate pregnant	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zonele folclorice: Maramureș, Bihor, Banat, Năsăud, sudul Transilvaniei, Muntenia, Oltenia, Moldova, Dobrogea etc.) ▪ Cântece zonale locale

2. *Exprimarea prin și despre folclorul muzical.*

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Interpretarea și analizarea unui repertoriu vocal și/sau instrumental din folclorul muzical reprezentativ, corelând elementele de limbaj însușite	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cântarea monodică ▪ Elemente de limbaj muzical folcloric
2.2. Analizarea repertoriului vocal și/sau instrumental din folclorul muzical reprezentativ interpretat	
2.3. Analizarea expresivității cântecului popular din perspectiva relației unitare a versului cu melodia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elemente specifice cântecului – melodia și textul – și specificul îmbinării acestora în cântecul popular
2.4. Acompanierea instrumentală a cântecelor interpretate vocal, respectând specificul elementelor morfologice studiate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Versul popular cântat ▪ Ritmul ▪ Melodia

Competențe specifice	Conținuturi
2.5. Exprimarea în comentarii și în dezbateri colective a preferințelor pentru cântece originale sau prelucrate, comparându-le auditiv și utilizând termeni de specialitate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cântece reprezentative pentru elementele morfologice studiate ▪ Mari interpreți ai cântecului popular ▪ Cântece populare în original și în prelucrări ▪ Prelucrări folclorice, în interpretarea unor formații de muzică ușoară (de ex., etno)
2.6. Recunoașterea în muzica cultă a elementelor de inspirație folclorică și a modalităților specifice de valorificare a acestora, audiind creații semnificative	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Folclorul citat în muzica cultă (audiții) ▪ Folclorul în prelucrări ale muzicii culte instrumentale și corale (audiții)
2.7. Culegerea de folclor muzical local, în vederea conservării acestuia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Genuri ale folclorului muzical local ▪ Criterii de selectare a folclorului muzical local: versul popular, ritmul, melodia etc.

SUGESTII METODOLOGICE

Folclorul muzical, ca disciplină de specialitate studiată în liceele vocaționale de muzică, trebuie abordat prin prisma contactului nemijlocit cu muzica populară autentică, atât prin cântarea vocală, cât și prin audiție.

Familiarizarea cu folclorul autentic nu mai poate constitui un punct de plecare asigurat de experiența proprie dobândită în familie și în societate, majoritatea elevilor nemaivând posibilitatea cunoașterii folclorului acolo unde acesta a fost creat și unde se mai practică în mod autentic. În zilele noastre, fenomenul folcloric este adesea alterat de interpretări și de influențe nefaste, pe de o parte, iar pe de altă parte, de schimbările din viața satului, marcat de alte forme de manifestare colectivă, decât cele autentice. De aceea, cântarea vocală nu poate lipsi din învățarea folclorului la această vârstă. Un repertoriu consistent de cântece, pe care elevii să le interpreteze cu plăcere, vine să asigure un fond muzical necesar investigațiilor propuse, și determină atracția elevilor spre creația autentică, prin descoperirea nemijlocită a adevăratelor valori din muzica populară.

Audiția muzicală se va constitui dintr-un valoros și autentic repertoriu din creația folclorică națională. Selecția va avea în vedere atât ilustrarea conținuturilor prevăzute în programă, cât și evidențierea rolului educativ, specifice creațiilor populare. Un criteriu important îl va constitui receptivitatea elevilor, condiție pentru stimularea interesului, a respectului, a responsabilității față de achizițiile artistice tradiționale. Ca pondere, în cadrul lecției, audiției i se va acorda un timp important, ea devenind parte componentă a acesteia. Foarte util este ca materialul de audiat să fie repetat, știut fiind că procesul receptării unei lucrări muzicale se sedimentează în timp, prin multe reascultări. Procesul audiției trebuie permanent controlat sub aspectul concentrării și dirijat prin explicații, sugestii etc., de natură muzicală și estetică. Momentele de audiție trebuie corelate cu problematica propusă spre conștientizare prin subiectul lecției, pe care trebuie să-l susțină.

Analiza cântecelor interpretate sau audiate se va rezuma la descoperirea unor elemente legate de genuri și de specificul lor, pe plan național și local. Problematika teoretică nu este aglomerată, tocmai pentru a lăsa loc suficient interpretării și audierii unui valoros material muzical ilustrativ, care să susțină interesul copiilor pentru această disciplină.

În clasele următoare, se includ elemente de morfologie muzicală, elemente ce prezintă un grad sporit de dificultate și de aceea, principiul asocierii continue a teoriei cu practica interpretativă sau de audiere, rămâne obligatoriu.

Culegerea de folclor recomandată de programă are drept scop familiarizarea elevilor cu astfel de activități, cultivarea respectului pentru creația autentică, a datoriei pentru conservarea și promovarea valorilor tradiționale. Aceste activități pot fi realizate individual sau în activități de grup, de către elevi, constituind o modalitate de a le orienta atenția înspre valori pe care uneori le trec cu vederea.

Pornind de la caracterul practic al activităților specifice folclorului muzical, evaluarea se înscrie pe aceeași cale, abordând cu predilecție observarea continuă și sistematică a elevilor înscriși în activități colective, nu doar individuale. Se va apela și la metode alternative de evaluare (investigația, referatul, proiectul, portofoliu etc.), precum și la alte metode de evaluare potrivite prestațiilor artistice colective și/sau individuale (serbări, concerte, simpozioane, concursuri).

Fondul de cultură muzicală, modalitățile de lucru specifice disciplinei asigură atracția și interesul elevilor față de această disciplină, condiție fundamentală pentru finalizarea competențelor sale.